

HE 24/2026 vp: HE ydinenergialaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Talousvaliokunta 8.4.2026

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Esityksen tavoitteet

- Ydinenergian käyttö turvallista ja yhteiskunnan kokonaisedun mukaista; ydinenergian käytön riskejä hallitaan yhteiskunnan ja valtion kannalta
- Suomessa syntyvästä ydinjätteestä huolehditaan asianmukaisesti ja vastuullisesti
- Ydinmateriaalivalvonnan velvoitteista huolehditaan; ydinenergian käyttö ei edistä ydinaseiden leviämistä
- Suomea sitovien ydinalan kv-sopimusvelvoitteiden noudattaminen ja EU-sääntelyn täytäntöönpano varmistetaan
- Turvallisuusympäristössä tapahtuneet muutokset huomioon
- Ydinenergian käytön hyväksyttävyys säilytetään
- Suomi houkutteleva ydinenergian tuotannon ja uusien laitosten rakentamispaikka
- Ydinlaitoshankkeiden toteuttamista nopeutetaan, uusien ydinenergiaratkaisujen (esim. SMR-laitosten) käyttöönottoa edistetään, ydinvoimalaitosten sijoittuminen lähelle kulutuskohteita mahdolliseksi
- Ydinenergian tuotannon kustannustehokkuutta parannetaan
- Ydinlaitoskonseptin arviointi (tyyppihyväksymisen kaltainen menettely) käyttöön, ”valmiiden” laitos-, järjestelmä-, rakenne- ja laiteratkaisujen edistäminen
- Erityyppiset SMR- ja muut ydinlaitosteknologiat tunnistetaan; erityyppiset toiminta- ja yhteistyömallit ydinlaitoksen koko elinkaaren aikana mahdollisiksi
- Toiminnassa olevien ydinlaitosten käytön jatkamisedellytyksiä parannetaan
- Viranomaisprosessit selkeiksi, ydinlaitosten lupajärjestelmä uudistetaan ja muutetaan joustavammaksi, vaatimukset oikeasuhtaisiksi hankkeiden ja lupajärjestelmän eri vaiheissa, vähennetään samojen asioiden tekeminen toistuvasti
- Sääntelyn soveltamisen ennustettavuuden parantaminen ja sääntelyn muodostamien hankeriskien vähentäminen
- Viranomaisvalvonta riskiperusteisemmaksi

Monet perusasiat säilyvät

- Laissa säädetään ydinvoiman tuotannosta ja muusta ydinenergian käytöstä
- Ydinlaitosten turvallisuuden korkea taso pidetään ennallaan
- Ydinjätehuoltoa koskevat pääperiaatteet säilyvät ennallaan
- Ydinmateriaalivalvonta hoidetaan Suomea sitovien ydinalan kv-velvoitteiden mukaan ja varmistetaan, että jatkossakaan ei edistetä ydinaseiden leviämistä
- Ydinräjähdekiello on esityksessä ennallaan suhteessa nykytilaan
 - Asiaan liittyvät mahdolliset muutokset ratkaistaan puolustusministeriön valmisteleman esityksen käsittelyn yhteydessä
 - Ydinräjähteitä koskevan pykälän mahdollinen poistaminen ei mahdollista ydinaseiden leviämisen edistämistä ydinvoiman tuotannon yhteydessä Suomessa

Ydinmateriaalivalvonta (II osa)

- Ydinmateriaaleihin liittyvät velvollisuudet
- Toimintalupa- ja muut lupavaatimukset
- Toimintailmoitusta ja muita ilmoituksia koskevat vaatimukset
- Ydinmateriaalivalvonnan säännösten soveltamisrajaukset
 - Alhainen ydinainepitoisuus, soveltumattomuus käyttötarkoitukseen tms.
 - Ydinlaitos ja ydinaineen talteenottolaitos

Sääntely laintasolle

Sääntelykokonaisuus johdonmukaiseksi ja hallittavammaksi

Säteilyturvallisuus lähtökohtaisesti säteilylain mukaan

Ydinlaitokset (III osa)

- Ydinlaitosten ja kuljetusten säteilyturvallisuus
- Ydinlaitoksen sijaintipaikka
- Ydinlaitoksen turvallisuutta koskevat yleiset vaatimukset
- Ydinlaitoksen suunnittelun arviointi ja hyväksyminen
- Ydinlaitoksen rakennukset, rakenteet ja laitteet
- Ydinpolttoaine ja säätöelementit
- Ydinlaitoksen organisaatio ja johtaminen
- Ydinlaitoksen käyttö
- Ydinlaitoksen turvallisuuden varmistaminen ja kehittäminen
- Turvajärjestelyt
- Säteilyturvallisuuspoikkeamat ja valmiustilanteet
- Ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetus
- Ydinaineen talteenottolaitos

Vaatimukset STUK-hyväksymismenettelyt

Sääntely laintasolle sekä oikeasuhtaiseksi ja joustavaksi
Sääntely sovitettu yhteen muun oikeusnormiston kanssa
Uusia menettelyitä* ⇔ menettelyitä karsittu**

* ydinlaitoskonsepti, sijaintipaikka ja siitä johtuvat suunnitteluperusteet, ennakkotieto

**henkilöhyväksymisiä ..

Ydinjätehuolto (IV osa: 20, 21 ja 28 luku)

- Ydinjätehuollon periaatteet ja vaatimukset
- Ydinjätteiden loppusijoitus sekä niiden tuontia, vientiä ja siirtoa koskevat rajoitukset
- Ydinaineen talteenottolaitoksen jätehuolto

Vaatimukset

TEM- ja STUK-
hyväksymismenettelyt

VN-lupa ydinjätteiden käsittelyyn
ja varastointiin

Säätelyä tarkennettu

Toimintamahdollisuuksia lisätty

**Ydinaineen talteenottolaitoksen jätehuollon ja
puhdistustoimien varalta vaaditaan vakuus**

Ydinjätehuolto (IV osa: 22–27 luku)

- Varautuminen ydinjätehuollon kustannuksiin
- Ydinjätehuoltokustannusten korvaaminen valtiolle
- VYR:n sijoitustoiminta
- Rahasto-osuuksien ja kateosuuksien hallinnointi
- VYR-avustukset
- VYR

Vaatimukset

TEM- hyväksymismenettelyt

VYR:n toiminta ja menettelyt

Sääntelyä selkeytetty ja enemmän laintasolle
Ydinjätehuollon kustannusvelvoitteiden
laiminlyöntiin varaudutaan kattavammin

VYR = Valtion ydinjätehuoltorahasto

Ydinjätehuollon velvollisuudet ja vastuut lakiehdotuksessa

Keskeiset periaatteet eivät muutu:

- Luvanhaltija vastaa ydinjätteidensä ydinjätehuollosta ja siihen liittyvien toimenpiteiden kustannuksista (*huolehtimisvelvollisuus*) sekä ydinjätehuollon turvallisuudesta
- Luvanhaltijan varauduttava ydinjätehuollon kustannuksiin (*varautumisvelvollisuus*) ja luovutettava valtiolle vakuudet, varat rahastoidaan VYR:iin
- Suomessa syntyneet ydinjätteet loppusijoitettava Suomeen
- Suomeen ei saa loppusijoittaa muualla syntyneitä ydinjätteitä

➔ HE:n jaksossa 6.1.1 arvioitu ydinjätteiden vientiin, tuontiin ja siirtoon sekä loppusijoitukseen liittyviä vaihtoehtoja

Uudistuksia:

- Ydinjätteille TEM-hyväksynnällä uusi käyttötarkoitus myös muualla kuin ydinlaitoksessa (➔ ydinenenergialaki tai säteilylaki)
- Ydinjätteiden toimittaminen tutkittavaksi Suomessa ja TEM-hyväksynnällä muuhun maahan mahdollista (koskee pieniä määriä), ml. loppusijoitus (➔ säteilylaki)
- Ydinlaitoksen aktivoituneen tai radioaktiivisella aineella kontaminoituneen rakenteen tai laitteen toimittaminen Suomessa huoltoon, puhdistukseen tai korjaukseen mahdollista (➔ säteilylaki)
- Ydinjätteiden lyhytaikainen käsittely ja varastointi TEM-hyväksynnällä muualla kuin Suomessa mahdollista
- VN-lupa muualla syntyneiden ydinjätteiden lyhytaikaista käsittelyä ja varastointia varten ydinlaitoksessa Suomessa
- Säteilylain alaan kuuluvien radioaktiivisten jätteiden luovuttamista ydinlaitokseen yksinkertaistetaan
- Ydinmateriaalivalvonnan alaan kuuluvassa toiminnassa teollisuudessa, tutkimuslaitoksissa, sairaaloissa jne. syntyvät radioaktiivisia aineita sisältävät jätteet säteilylaissa tarkoitettuja radioaktiivisia jätteitä, joihin sovelletaan säteilylakia
 - *Ydinjätteet = ydinlaitosten toiminnassa syntyviä radioaktiivisia aineita sisältävät jätteet*

Ydinlaitoksen rakentaminen, käyttööotto ja käytöstäpoisto (V osa)

- Periaatepäätös ydinlaitoshankkeesta
- Ydinlaitosluvat
- Täydentävät säännökset

Hyväksymisen edellytykset

Eduskunnan sekä VN:n, TEM:n ja STUKin toimivalta
Päätös- ja lupamenettelyt

Lupajärjestelmä uudistetaan
Sääntelyä tarkennetaan ja huomioon otetaan erilaiset ydinlaitokset ja toimintamallit

- Ydinlaitoksen ja sen muutosten käyttöönotto
- Ydinlaitoksen käytöstäpoisto ja loppusijoituslaitoksen osalta sulkeminen

Vaatimukset

TEM- ja STUK-hyväksymismenettelyt

Sääntelyä tarkennetaan ja eriytetään loppusijoituslaitosten osalta

- Ydinaineen talteenottolaitoksen rakentaminen, käyttöönotto ja käytöstäpoisto

Vaatimukset

STUK-lupa- ja hyväksymismenettelyt

Sääntelyä tarkennetaan

Periaatepäätöksen (PaP) uudistaminen

Nykytila

- Yleiseltä merkitykseltään huomattava ydinlaitos edellyttää PaP:ia sen yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuudesta
- PaP (käytännössä) ydinlaitoskohtainen
- PaP:ssa myös sijaintipaikka ja ns. alustava turvallisuusarviointi
- VN-päätös
- Eduskunta kumoaa PaP:n sellaisenaan tai päättää sen jättämisestä voimaan sellaisenaan
- Ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA)
- Käytännössä asetettu määräaika, jolloin rakentamislupaa haettava, ja tulokinnan mukaan määräaikaa ei ole voitu jatkaa

Ehdotus

- Ydinlaitoshanke edellyttää PaP:ia sen yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuudesta
 - ei erikseen ydintekniselle laitokselle tai maaperäloppusijoituslaitokselle
- PaP:ssa yleisluonteisempi ydinlaitoshankekokonaisuus, joka voidaan toteuttaa pidemmän ajan kuluessa
 - Rakentamislupahakemuksen vireilletuloon vaaditaan sijaintikunnan puolto sekä STUK-lausunnot ydinlaitoskonseptista, sijaintipaikan soveltuvuudesta ja sijaintipaikasta johtuvista suunnitteluperusteista
- VN-päätös
 - TEM-päätös, jos hankkeen mukaan ydinvoimalaitosten nimellislämpöteho max 50 MW (→ ei yleiseltä merkitykseltään huomattava ydinlaitos)
- VN-päätös eduskunnalle selontekona
- Ympäristövaikutusten arviointi (SOVA)
- Määräaika, jolloin rakentamislupa-asian tultava vireille ehdotetun lain mukaisesti (ensimmäinen ja viimeinen laitos), ja määräaikaa voidaan perustellusta syystä jatkaa kerran enintään kahdella vuodella tietyillä edellytyksillä

Periaatepäätöksen uudistamisen taustaksi

Nykytila

- Yleisistä periaatteista säädettiin 2 luvussa
 - Ydinräjähdekiello
 - Ydinenergian käyttö yhteiskunnan kokonaisedun mukaista
 - Ydinenergian käyttö turvallista eikä siitä saa aiheutua vahinkoa ihmisille, ympäristölle tai omaisuudelle
 - Ydinenergian käytön edellytyksenä on, että turvajärjestelyt ja valmiusjärjestelyt sekä muut järjestelyt ydinvahinkojen rajoittamiseksi ja ydinenergian käytön turvaamiseksi lainvastaiselta toiminnalta ovat riittävät
 - Luvanvaraisesta toiminnasta johtuvista velvollisuuksista säädetään 8–10 §:ssä (velvollisuus hakea lupaa, huolehtimisvelvollisuus, velvollisuuksien jatkuminen)
 - Laissa tai sen nojalla annetussa asetuksessa ei yleisten periaatteiden lisäksi säädetty ydinlaitosten tai muun ydinenergiakäytön turvallisuus- tai muista vaatimuksista
 - v. 2008 uusi 2 a luku turvallisuutta koskevista vaatimuksista ja sääntelyä täydennettiin v. 2011, 2012, 2013, 2015, 2017, 2018 ja 2020 (nyt 7 a–7 x §), lisäksi v. 2018 lisättiin säteilylain soveltamista koskeva 2 a §; myös muu oikeusnormisto uudistunut
- Ei periaatepäätöstä: Loviisa 1 ja 2, Olkiluoto 1 ja 2
- Periaatepäätöksiä: Onkalo v. 2000 ja 2002, Olkiluoto 3 v. 2002, Olkiluoto 4 v. 2010, Hanhikivi v. 2010 ja 2014

Ehdotus

- Ydinlaitoksen, ydinjätehuollon ja kuljetusten turvallisuutta koskevista ja muista vaatimuksista sekä niihin liittyvistä menettelyistä säädetään kattavasti, täsmällisesti ja tarkkarajaisesti (ks. erit. 7–18, 20, 32, 33 ja 44 luku)
- VN-rakentamisluvan ja VN-käyttöluvan myöntämisen edellytyksenä erityinen turvallisuus- ja riskinarviointi
- Ydinlaitoksia koskeva valvontasäätely kattavaa, täsmällistä ja tarkkarajaista koko niiden elinkaaren aikana
- Ydinlaitoksen toiminta voidaan keskeyttää tai sitä voidaan rajoittaa, ydinlaitosluvan peruuttamisen edellytyksiä täydennetty
- Luvanhaltijalle voidaan antaa kieltoja ja määräyksiä
- Luvanhaltija voidaan velvoittaa turvallisuutta parantaviin toimiin

→ Eduskunta päättää ydinlaitosten ja muun ydinenergian käytön hyväksyttävyyden edellytyksistä toiminnan elinkaaren eri vaiheissa säätäessään uuden ydinenergilain

Lupajärjestelmän uudistaminen

Nykytila

a) Ydinlaitosta varten oltava lupa rakentamiseen, käyttöön ja käytöstä poistamiseen

b) Ydinlaitosluvat myöntää valtioneuvosto

- Ydinlaitoksen turvallisuutta koskevat asiat käsitellään VN-luvassa
- STUK antaa lausunnon ydinlaitoksen turvallisuudessa ja esittää lupaehtot

c) STUK myöntää luvan maaperäloppusijoitukselle (ei erikseen lupaa rakentamiseen ja käyttöön)

Ehdotus

1) Modulaarinen lupajärjestelmä:

⇒ osakokonaisuuksia hyväksytään erikseen; erikseen hyväksytyjä osakokonaisuuksia ei käsitellä uudestaan ydinlaitosten lupaharkinnassa, vaan ne ovat luvan hakemisen tai myöntämisen edellytys; erikseen hyväksytyjä osakokonaisuuksia voidaan osin monistaa (=> ”sarjavalmisteiset ydinlaitokset”)

- a) Rakentamislupahakemus: lausunnot ydinlaitoskonseptista sekä sijaintipaikan soveltuvuudesta ja siitä johtuvista suunnitteluperusteista (STUK)
- b) Rakentamislupa: ydinmateriaalivalvonnan järjestämissuunnitelman, ydinlaitoksen kokonais- ja järjestelmäsuunnittelun, turvaohjesäännön ja turvasuunnitelman hyväksyminen (STUK); ydinjätehuollon toteuttamissuunnitelman hyväksyminen (TEM)
- c) Käyttölupa: ydinmateriaalivalvonnan järjestämissuunnitelman, turvaohjesäännön ja turvasuunnitelman, valmiussuunnitelman, käytöstäpoistosuunnitelman, turvallisuusteknisten käyttöehtojen, ikääntymisen hallintaohjelman ja ympäristön säteilytarkkailusuunnitelman hyväksyminen (STUK); ydinjätehuoltosuunnitelman hyväksyminen (TEM)
- d) Käytöstäpoistolupa: turvaohjesäännön ja turvasuunnitelman, valmiussuunnitelman ja käytöstäpoistosuunnitelman hyväksyminen (STUK)

2) Ydinlaitoksia koskeva lupatoimivaltaa siirretään osin VN:ltä STUKille

- a) VN: ydinvoimalaitokset, loppusijoituslaitos (paitsi maaperäloppusijoituslaitos), ydinpolttoaineen tuotantolaitokset
- b) STUK: ydintekniset laitokset sekä kuten nykyisin maaperäloppusijoituslaitokset

Ydinlaitoksen rakentamisluvan voimassaolo

Nykytila

- Lupa voimassa toistaiseksi
- Luvassa asetettu määräaika, jolloin rakentaminen on aloitettava

Ehdotus

- Lupa voimassa toistaiseksi
- Luvassa asetettava määräaika, jolloin laitoksen rakentamiseen ja rakenteisiin liittyvät työt on aloitettava
- Määräaikaa voidaan perustellusta syystä jatkaa kerran enintään kahdella vuodella tietyillä edellytyksillä

Ydinlaitoksen käyttöluvan voimassaolo

Nykytila

- Lupa voimassa määräajan
- Ydinlaitokselle voidaan myöntää uusi käyttö lupa, joka käsitellään ja ratkaistaan kuten ensimmäinen käyttö lupa

Ehdotus

- Luvan voimassaoloa mahdollista jatkaa, jos tietyt ydinlaitoksen turvallisuutta koskevat edellytykset täyttyvät ja luvanhaltija ei olisi syyllistynyt olennaisiin laiminlyönteihin
- Käyttöluvan myöntämisen edellytyksiä ei arvioitaisi enää kokonaisuudessaan uudestaan ja harkinta olisi sidottua

Ydinvoimalaitoksen, ydinteknisen laitoksen ja ydinaineen tuotantolaitoksen käytöstäpoistolupa

Nykytila

- Luvan myöntämisen edellytyksenä yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuus
- Lupa voimassa toistaiseksi

Ehdotus

- Luvan myöntäminen perustuisi sidottuun harkintaan
- Lupa voimassa toistaiseksi

Ydinlaitosluvan peruuttaminen

Ehdotus täydentäväksi perusteeksi

- Luvan myöntänyt viranomaisen voi peruuttaa luvan kokonaan tai osittain myös, jos toiminnan arvioidaan olennaisella tavalla vaarantavan energian toimitus- tai huoltovarmuutta tai laitoksen luotettavaa käyttöä

Ydinaineen talteenottolaitos (malminrikastuslaitos)

Nykytila

a) Ydinmateriaalivalvonta:

- U- ja Th-pitoinen malmi* on Euratomin mukaan ydinainetta, jota koskee ydinmateriaalivalvonta ja samoin tällaisia laitoksia
- *malmi, jossa keskimääräinen:
 - luonnonuraanin pitoisuus > 1 kg/t tai
 - toriumin pitoisuus > 30 kg/t tai, jos kyse on monatsiitista, > 100 kg/t
- Keskeisiä velvollisuuksia: kirjanpito-, raportointi- ja ilmoitusvelvollisuus, omavalvonta
- Toiminta edellyttää pääsääntöisesti STUKin lupaa tai ilmoitusta STUKille

b) VN-lupa, kun tuotetaan uraania tai toriumia >10000 kg/v + tähän on tahtotila, minkä lisäksi käsitellään U- tai Th-pitoista malmia tai jalostetaan lähtöaineeksi luokiteltavaa lopputuotetta*

- Kunnan suostumus
- Turvallisuus
- Toiminnassa syntyneiden ”ydinjätteiden” jätehuolto

=> *Soveltamisalan raja* kirjoitettu hankalasti ja epätarkasti, mutta tavoitteena on ollut rajata tietynlainen toiminta ulos ydinlaitoksen määritelmästä

c) Ympäristönsuojelulaki, Säteilylaki (osin ydinennergialaissa viitatus perusteella ja osin suoraa), työturvallisuuslaki, jätelaki jne.

Ehdotus

a) Ydinmateriaalivalvonta kuten nykyisin

b) Lupa rakentamiseen ja käyttöön, kun kyseessä laitos, jota käytetään lähtöaineen talteenottoon sekä kalenterivuoden aikana otetaan talteen luonnonuraania tai toriumia yli 10 000 kg tai säilytetään kerralla yli 10 000 kg uraania tai toriumia talteenoton tuloksena syntyneessä lähtöaineessa

Luvanvaraisia laitoksia koskevat vaatimukset:

- Ydinlaitoksia koskevat vaatimukset soveltuvin osin
- Ei kunnan suostumusta, mutta kaavavaatimus, ja kunnalla valitusoikeus
- Ei yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuuden arviointia
- Ei ydinjätehuollon säännösten soveltamista, vaan toiminnassa syntyvät jätteet ovat luonnonradioaktiivisia aineita sisältäviä jätteitä
- Vakuus vaaditaan puhdistustoimien ja muun jätehuollon varalta

VN-lupaa koskeva toimivalta siirtyy STUKille (vrt. TUKES-luvitettavat laajamittaisten vaarallisten kemikaalien käsittelylaitokset ja räjähddevarastot)

- Lupamenettely kuten ydintekniset laitokset

c) Muu sovellettava lainsäädäntö kuten nykyisin

U- ja Th-kaivostoiminnan sääntely ja luvitus

Nykytila

- a) YVA-laki: YVA-vaatimus (>25 ha tai 550 000 t)
- b) Alueidenkäyttölaki: kaavavaatimus
- c) Kaivoslaki: kaivoslupa (edellytyksenä mm. asemakaava), *velvoite hyödyntää kaikki teknistaloudellisesti hyödynnettävät kaivosmineraalit*, kaivosturvallisuus, kaivostoiminnan lopettaminen
- d) Säteilylaki: kaivostoiminnan säteilyturvallisuus, luonnonradioaktiivisen toiminnan jätehuolto, turvallisuuslupa (ei vaadita aina)
- e) Työturvallisuuslaki: työntekijöiden turvallisuus
- f) Ympäristönsuojelulaki: ympäristölupa, jätehuoltoa koskeva suunnitelma ja vakuus
- g) VNA kaivannaisjätteistä: kaivannaistoiminnan jätehuolto
- h) Jätelaki: ei radioaktiivinen jäte
- i) Ydinenergialaki: ydinmateriaalisääntely, VN-lupa kuten malminrikastustoiminnassa

Ehdotus

- 1) Ydinenergialaissa säädetään ydinmateriaalivalvonnasta kuten nykyisin U- ja Th-pitoinen malmi* on Euratomin mukaan ydinainetta, jota koskee ydinmateriaalivalvonta ja samoin tällaisia laitoksia
 - ⇒ Ydinmateriaalivalvonnan edellyttämät vaatimukset ja velvollisuudet
 - ⇒ Toimintalupa hallussapitoon, valmistamiseen, tuottamiseen, käsittelyyn, käyttämiseen, varastointiin, luovutukseen, vientiin tai siirtoon Suomesta
 - ⇒ Toimintailmoitus tuonnista tai siirrosta Suomeen taikka siirtoon Suomesta tai viennistä valtioon, joka on ydinsulkusopimuksen osapuoli, jos ei alkuperämaaraajoitus ja määrä on vähäinen
 - ⇒ Tulli-ilmoitus viennistä
- 2) Ydinenergialain mukaan ei enää edellytettäisi erillistä VN-lupaa (tai STUK-lupaa), jos kyse on U- ja Th-pitoisen malmin louhinnasta
 - ⇒ Ei perustetta YEL-turvallisuusarvioinnille, muu lainsäädäntö riittää
 - ⇒ Toiminnassa syntyvät jätteet eivät ole ydinjätteitä, vaan luonnonradioaktiivisia jätteitä, joista säädetään STL:ssä
 - ⇒ Yhteiskunnan kokonaisedunmukaisuuden arviointi ristiriidassa kaivoslain hyödyntämisvelvoitteen kanssa, ja muutoinkin eri lakien mukaiset tavoitteet ja menettelyt vaikeasti yhteensovitettavia
 - ⇒ Nykyisin perusteena ”tahtotila”, mikä ei ole toimiva ratkaisu
- 3) Sovellettava muu lainsäädäntö kuten nykyisin

Ydinenergialakiehdotus

I OSA YLEISET SÄÄNNÖKSET

II OSA YDINMATERIAALIVALVONTA

III OSA YDINLAITOKSET

IV OSA YDINJÄTEHUOLTO

V OSA YDINLAITOKSEN RAKENTAMINEN, KÄYTTÖÖNOTTO JA KÄYTÖSTÄPOISTAMINEN

VI OSA VALVONTA JA HALLINTOPAKKO SEKÄ SEURAAMUKSET

VII OSA LUPAVIRANOMAISEN PÄÄTÖKSIÄ KOSKEVAT ASIAT

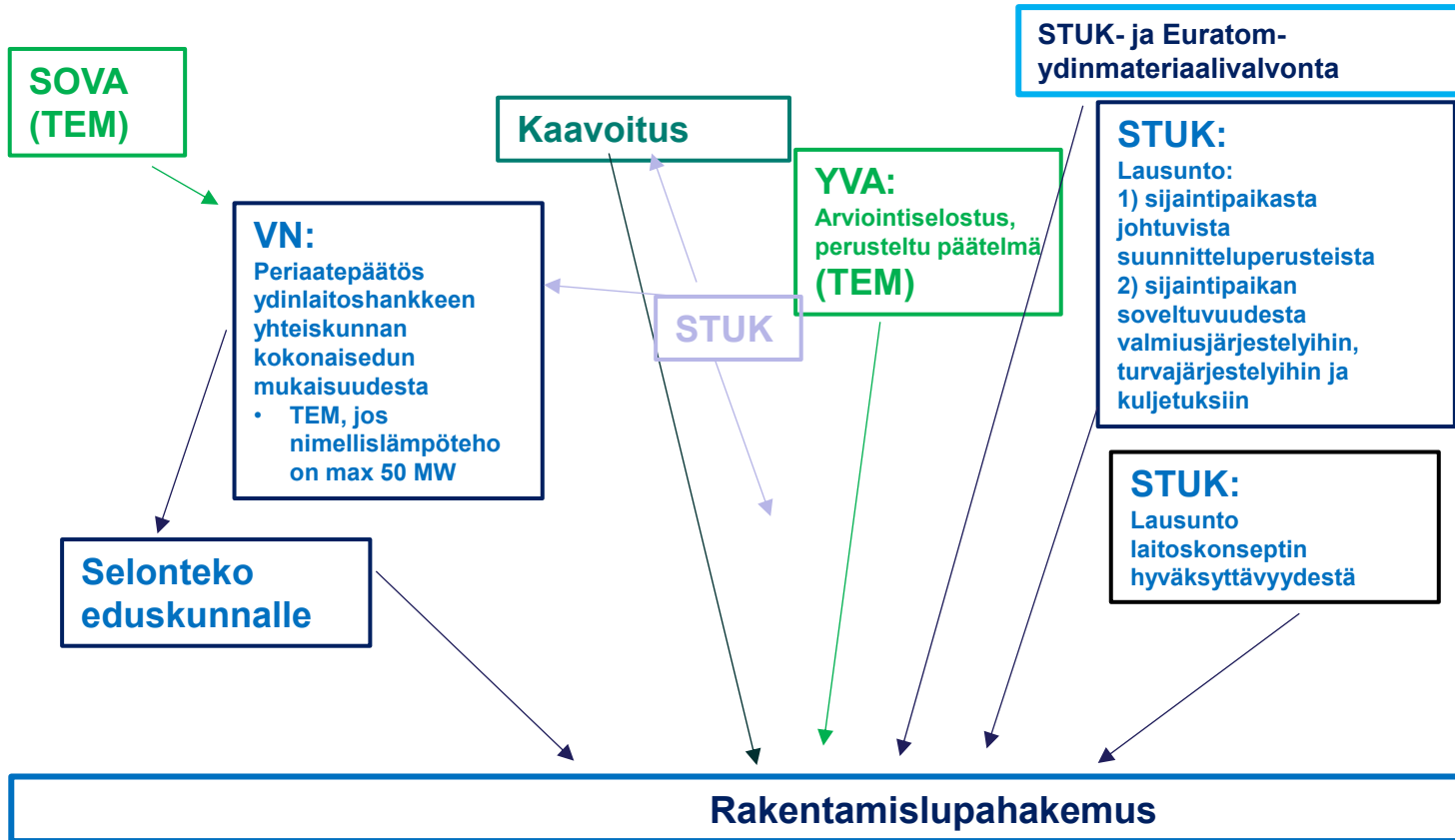
VIII OSA ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

IX OSA LOPPUSÄÄNNÖKSET

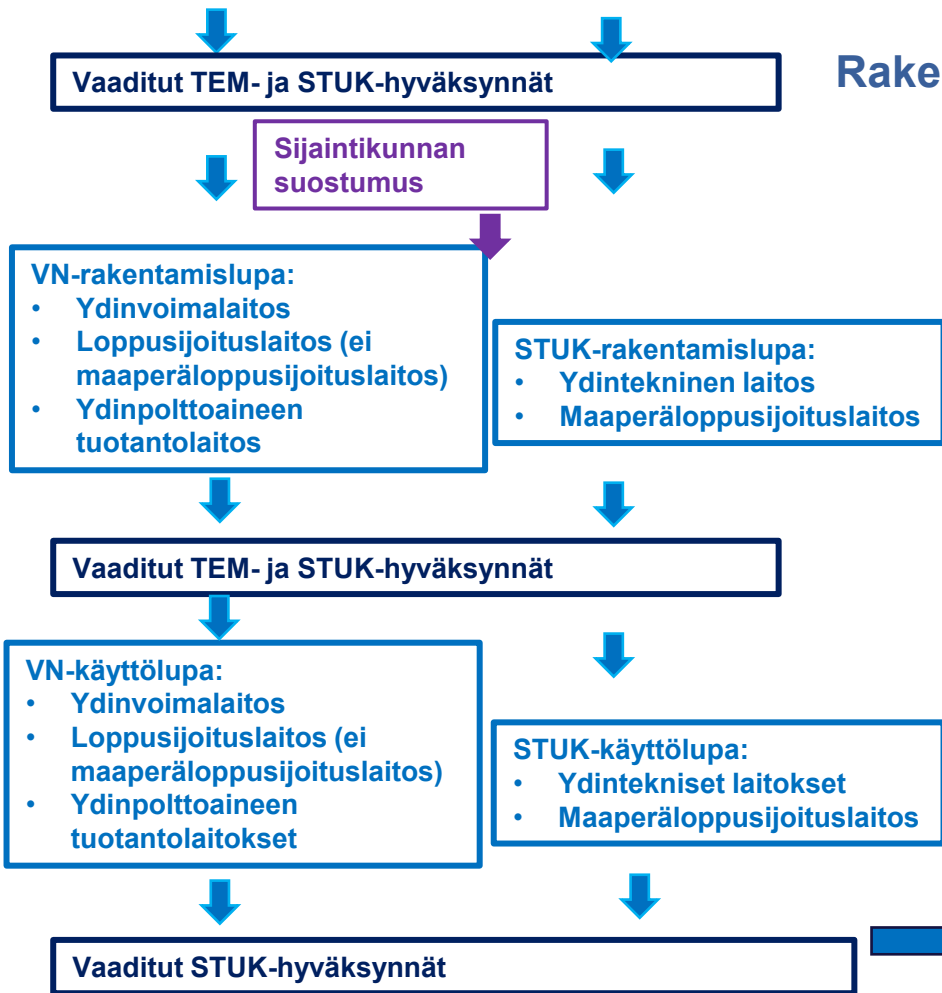

LISÄKALVOJA

Ydinlaitoshanke → Rakentamislupahakemus

Rakentamislupahakemus → Käyttölupa

⇒ Kaikkiin ydinlaitoksiin sovelletaan lähtökohtaisesti samoja vaatimuksia ja menettelyjä, mutta säännökset joustavat

⇒ VN-lupaharkinnassa myös edellytyksenä, että hakijan omistus tai muut hakijaan liittyvät seikat eivät vaaranna energian toimitus- ja huoltovarmuutta tai laitoksen luotettavaa käyttöä, sekä – kuten nykyisin – yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuus

Ydinenergialakiehdotus ⇔ Muu lainsäädäntö

- EU-vientivalvonta-asetus ja vientivalvontalaki
- Ydinvastuulaki
- Säteilylaki*
- Laki vaarallisten aineiden kuljetuksesta
- Painelaitelaki*, sähköturvallisuuslaki ja laki eräistä paloturvallisuuslaitteista
- Rakentamislaki* ja laki eräiden rakennustuotteiden tuotehyväksynnästä*
- Työturvallisuuslaki, ympäristönsuojelulaki, alueidenkäyttölaki, kaivoslaki*, jätelaki, YVA-laki*, SOVA-laki, kyberturvallisuuslaki* ja työterveyshuoltolaki, laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta*
- EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki
- Turvallisuusselvityslaki*
- Pelastuslaki*
- Rikoslaki* ja laki sakon täytäntöönpanosta*
- Laki Finanssivalvonnasta* ja laki Säteilyturvakeskuksesta*

***Eesityksen sisältyy ehdotus muutoslaki**

Esityksen riippuvuus muista esityksistä

- 1) L sakon täytäntöönpanosta: HE 77/2025 vp, HE 90/2024 vp, HE 161/2025 vp, HE 175/2025 vp, HE 179/2025 vp, HE 15/2026 vp, HE 17/2026 vp, HE 19/2026 vp, HE 22/2026 vp, ...
- 2) Alueidenkäyttölain uudistus (YM): HE eduskuntaan vk 18/2026? Voimaan loppuvuonna 2026?
 - Ydinenergiakiehdotuksessa viitattu voimassa olevaan alueidenkäyttölakiin, mutta ehdotus on sovitettu yhteen valmisteilla olevan alueidenkäyttölain kanssa
- 3) Ympäristörikossääntelyn uudistus (OM): lausuntoaika per 31.3.2026; voimaan mahd. pian
 - Ehdotus kumottavan ydinenergielain 69 §:n muuttamisesta
 - Ehdotettu RL 48:1, 1 mom. 11 k perustuu kumottavaan ydinenergi lakiin => muutosehdotus tarpeen ottaen huomioon ydinenergiakiehdotus
 - Muutos ydinenergiakiehdotuksen 358.3 ja 402.6 §:ään
- 4) Ydinräjähdekielloa koskeva uudistus (PLM): lausuntoaika per 2.4.2026; voimaan mahd. pian
 - Ehdotus kumottavan ydinenergielain 4 §:n kumoamisesta ja 69 §:n muuttamisesta sekä näihin liittyen RL 34:6 muuttaminen
 - Yhteensovittamista ydinenergiakiehdotukseen käsitelty esitysluonnoksen 9.1 jaksossa
- 5) Valmiuslain kokonaisuudistus (OM): HE eduskuntaan vk 35/2026?
 - Ydinenergiakiehdotuksen 400 §:ssä on viittaus (kumottavaan) valmiuslakiin

SMR-laitosten huomioon ottaminen ehdotuksessa

- Ehdotuksessa kohdellaan tasapuolisesti erilaisia ydinenergian hyödyntämisuotoja
- Ehdotukseen on sisällytetty joustomahdollisuuksia, joilla otetaan huomioon tulevaisuuden näkymät SMR-laitosten rakentamisesta
- Ehdotus mahdollistaa investointeja ydinenergian käyttöön ja siihen liittyviin toimintoihin huomioiden nykyiset ja uudenlaiset ydinenergian käyttöratkaisut
- Lupamalla uudistetaan siten, että periaatepäätöksen mukaan mahdollistetaan modulaarisesti etenevä laitosten rakentaminen samalle tai eri laitospaikoille myöhemmin
- Ehdotuksen mukaan otetaan käyttöön laitospäätöksen arviointi, jolla saavutetaan tyyppihyväksynnän kaltaisia tavoitteita
- Poikkeusmenettelyillä suhteessa muun muassa rakentamislakiin mahdollistetaan ydinlaitoksen rakentamisen ilman, että se täytyy suunnitella kokonaan uudestaan vain Suomea varten
- Ydinturvallisuuden tutkimuksen rahoitusta koskevissa maksuista vapautettu muut kuin luvanhaltijat ja pienitehoiset laitokset maksavat murto-osan suurista
- Ehdotuksen nojalla annettava uudistettu STUK:n säännöstö huomioi SMR:t monin tavoin, kuten
 - **Mahdollistetaan ydinenergiaa tuottavien laitosten sijoittelu lähelle kaupunkia ja taajamia**
 - **Ydinlaitospäätöksen arviointi ("laitosteknologian tyyppin hyväksyminen")**
 - **Verkostomaiset toimintatavat mahdollistetaan**
- Huom! SMR-laitokset voivat olla kokoluokaltaan ja teknologialtaan hyvin erilaisia, ks. seuraava kalvo

Valtioneuvoston asetukset

- **VNA ydinmateriaalien valvonnasta**
 - Lain säännösten soveltamisrajoituksia
- **VNA ydinlaitoksista**
 - Säteilyaltistuksen ja radioaktiivisten aineiden päästöjen rajoittaminen
 - Periaatepäätöstä sekä ydinlaitoslupia ja ydinaineen talteenottolaitoksen lupia koskevat hakemukset
 - Periaatepäätöstä sekä ydinlaitoksen ja ydinaineen talteenottolaitoksen lupaa koskevan hakemuksen käsittely ja päätöksen sisältö
 - Erinäiset säännökset (neuvottelukunnat, voimaantulo, siirtymäsäännökset)
- **VNA ydinjätehuollosta**
 - Ydinjätehuollon kustannuksiin varautuminen
 - Ydinjätehuollon velvoitteisiin liittyvät vakuudet
 - Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitustoiminta
 - Valtion ydinjätehuoltorahasto
 - Ydinjätteiden käsittely- ja varastointilupa
 - Erinäiset säännökset (kansallinen ohjelma, voimaantulo, siirtymäsäännökset)

STUKin norminantovalta

Nykytila

- STUKilla on erittäin laaja norminantovalta, ja se toimii samalla lupaviranomaisena, valvontaviranomaisena, asiantuntijaviranomaisena jne.
- STUKin norminantovalta on poikkeuksellinen, ja vastaavanlainen on lähinnä Traficomilla
- Perustuslaki mahdollistaa, ks. PL 80.2 §:
 - ***Myös muu viranomainen voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määrätyistä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Tällaisen valtuutuksen tulee olla soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu.***

Ehdotus

- STUKin normintaan ei ehdoteta nykytilaan verrattuna periaatteellista muutosta, mutta normiantoaltuudet lakiin PL 80.2 §:ssä edellytetyllä tavalla
- STUK-määräyksiä muutettaisiin tavoitteellisemmiksi
- **Arviolta STUK:n määräyksiä olisi jatkossa noin 20 kpl ja yksityiskohtaisia vaatimuksia noin 1400 (vrt. nyk. noin 7800)**

Keskeisiä määritelmä (1/3)

Ydinenergian käyttö: ydinenergilain 2 §:ssä tarkoitettu toiminta

Ydinenergilain 2 § (soveltamisala)

Tässä laissa säädetään:

- 1) ydinaineiden ja muiden ydinmateriaalien sekä ydinjätteiden hallussapidosta, valmistamisesta, tuottamisesta, luovutuksesta, käsittelystä, käyttämisestä, varastoinnista, tuonnista, viennistä, siirrosta ja kauttakulusta;**
- 2) ydinpolttoainekierto on liittyvästä tutkimus- ja kehittämistoiminnasta;**
- 3) ydinlaitoksen ja ydinaineen talteenottolaitoksen suunnittelusta, rakentamisesta, käytöstä sekä käytöstäpoistosta tai sulkemisesta;**
- 4) ydinjätehuollosta;**
- 5) ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetuksesta;**
- 6) ydinmateriaalivalvonnan kannalta merkityksellisten yksityisoikeudellisten sopimusten tekemisestä;**
- 7) ydinalan kansainvälisiin sopimuksiin perustuvista muista kuin 1–6 kohdassa tarkoitetuista velvoitteista.**

Keskeisiä määritelmä (2/3)

Ydinaine: erityinen halkeamiskelpoinen aine, lähtöaine, uraani- tai toriumpitoinen malmi

Ydinmateriaali:

- a) ydinaine
- b) muut aineet kuin ydinaine, jos ne ominaisuuksiensa vuoksi soveltuvat erityisesti käytettäväksi ydinenergian aikaansaamiseen
- c) laitteet ja laitteistot sekä niiden osat, jotka on tarkoitettu tai muutoin erityisesti soveltuvat käytettäväksi ydinlaitoksissa taikka ydinaineiden tai b kohdassa tarkoitettujen aineiden valmistuksessa
- d) laitteet ja laitteistot sekä niiden osia, jotka ovat välttämättömiä c kohdassa tarkoitettujen laitteiden tai laitteistojen valmistamiseksi
- e) sellaiset ohjelmistot ja teknologia, jota voidaan käyttää ydinaineiden, b kohdassa tarkoitettujen aineiden taikka c tai d kohdassa tarkoitettujen laitteiden tai laitteistojen kehittämiseen, tuottamiseen tai käyttämiseen, joka on saatettu kirjalliseen tai muuhun aineelliseen muotoon ja joka ei ole yleisesti saatavilla (*ydinalan tietoaaineisto*)

Ydinjäte: sellaista käytettyä ydinpolttoainetta ja ydinlaitoksen käytön tai käytöstä poistamisen yhteydessä tai seurauksena aktivoitunutta tai radioaktiivisella aineella kontaminoitunutta rakennetta, laitetta, tavaraa ja ainetta, jolle ei enää ole muuta hyväksyttävää käyttöä ydinenergiain mukaisesti, sekä käytetyn ydinpolttoaineen ja muiden ydinjätteiden käsittelystä syntynyttä radioaktiivisia aineita sisältävää jätettä

Keskeisiä määritelmä (3/3): Ydinlaitokset

Ydinvoimalaitos:

⇒ ydinlaitos, jonka tarkoituksena on fissioon perustuen ydinreaktorin avulla tuottaa sähköä tai lämpöä

Ydintekninen laitos

⇒ itsenäistä ydinlaitos, jota käytetään:

a) erityisen halkeamiskelpoisen aineen tai lähtöaineen käsittelyyn, pakkaamiseen, varastointiin tai muuhun huoltoon ja jossa kerralla säilytetään mainittuja ydinaineita yhteensä enemmän kuin 1 efektiivinen kilogramma

b) ydinjätteen käsittelyyn, pakkaamiseen, varastointiin tai muuhun huoltoon, ei kuitenkaan loppusijoitukseen

Ydinpolttoaineen tuotantolaitos:

⇒ ydinlaitos, jonka ensisijainen tarkoitus on:

- a) ydinaineen isotoopin suhteen tapahtuva väkevöinti;
- b) ydinpolttoaineen valmistus;
- c) käytetyn ydinpolttoaineen jälleenkäsittely;

Loppusijoituslaitos:

⇒ ydinlaitos, jonka ensisijainen tarkoitus on ydinjätteen sijoittaminen pysyväksi tarkoitetulla tavalla (loppusijoitus)

Maaperäloppusijoituslaitos:

⇒ loppusijoituslaitos, johon sijoitetaan hyvin matala-aktiivista ydinjätettä pysyväksi tarkoitetulla tavalla

Lausuntopalaute ja sen huomiointi

Lausuntoaika 26.6-25.8.2025, yli 70 lausuntoa

Lausunnoissa suhtauduttiin pääosin myönteisesti esityksen tavoitteisiin ja sen katsottiin vastaavan ajankohtaisiin tarpeisiin

- Runsaasti yksityiskohtaisia kommentteja liittyen esimerkiksi eri viranomaisten tehtäviin, hallintomenettelyihin ja laitesääntelyyn
- Useissa lausunnoissa korostettiin kuntien asemaa ja vaikutusmahdollisuuksia.
- Pienydinvoimaloiden (SMR) ja uusien teknologioiden mahdollistamista pidettiin laajasti kannatettavana
- Osa lausunnonantajista suhtautui kriittisesti siihen, että periaatepäätös voidaan ratkaista ilman eduskuntakäsittelyä.
- ydinjätteiden käsittelyä ja loppusijoitukseen liittyviä lausuntoja eri näkökohdista

Esityksen jatkovalmistelussa huomioitiin lausuntopalaute mm. seuraavasti

- Ministeriöiden ja virastojen lausunnoissa esitettyjen yksityiskohtaisten huomioiden perusteella on muokattu useita lainkohtia ja täydennetty perusteluja.
- Kuntien, maakuntaliittojen ja Suomen Kuntaliitto ry:n lausuntojen perusteella kunnan osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia on parannettu.
- Elinkeinoelämän lausuntojen perusteella muun muassa ydinlaitoksen sijaintipaikan, järjestelmien, rakenteiden ja laitteiden sääntelyä on muokattu ja varsinkin perusteluissa on selkeytetty asioita.
- Lausunnonantajien toisistaan poikkeavien näkemyksiä ydinjätteiden viennin, tuonnin ja siirron sekä muualla syntyneen ydinjätteen loppusijoitukseen Suomessa arvioitiin esityksen valmistelussa perusteellisesti ja laaja-alaisesti. Sääntelyä on tarkennettu jonkin verran.

